

Magisterská práce

Konstantin Moravenov, Bc.: Liturgický zpěv v liturgii svatého Jana Zlatoústého

Oponentský posudek: Mgr. Jan Kotas, S.L.L.

Předložená práce si klade za cíl pojednat o liturgické hudbě křesťanského Východu, respektive o liturgickém zpěvu a hudbě v církvích byzantského ritu.

Text je **strukturován** do šesti kapitol: **1.** kapitola pojednává obecně o vývoji zpěvu a hudby v různých kulturách, **2.** pojednává o kořenech a vývoji zpěvu a hudby v židovsko-křesťanské tradici, **3.** o různých typech zpěvu v křesťanské liturgii, **4.** o charakteristických vlastnostech liturgického zpěvu byzantského, **5.** kapitola se zabývá historií, strukturou, autorstvím a překlady liturgie sv. Jana Zlatoústého a **6.** tuto liturgii detailně popisuje se stálým ohledem na liturgický zpěv.

Práce je vybavena přehledně uspořádaným obsahem, doplněna seznamem použité literatury a obrazovou přílohou.

Seznam literatury prezentuje základní slovníkové práce a příručky z oblasti liturgiky, liturgického zpěvu, obecné teorie hudby a slovanského písemnictví. V tomto směru je v našem prostředí zřejmě průměrně reprezentativní. Student pracoval s literaturou v jazyce českém, slovenském a bulharském – to by samo o sobě poskytovalo jisté respektovatelné východisko pro studium liturgického zpěvu v oblasti ritu slovansko-byzantského. Periodika z oblasti liturgiky a liturgického zpěvu však, bohužel, zcela opomíjí. Nedostatkem uspořádání seznamu je absence vnitřní struktury – autor netřídí literaturu na prameny, pomůcky a studie, jak bývá běžným zvykem.

Poznámkový aparát je vypracován vcelku průměrně, podle užívaných pravidel, a většinou umožňuje základní orientaci ohledně pramenů. Spíše výjimečně ponechává některé výklady v textu bez zakotvení v literatuře. Některé poznámky přinášejí obsáhlejší vysvětlování či informace bez uvedení pramenů (např. pozn. 174).

Jazyková stránka práce vykazuje značnou nerovnováhu. První část působí dojmem poměrně úspěšně korigovaného textu, bez častějších vážných gramatických či syntaktických chyb a s běžnou úrovní stylistiky. Druhá část obsahuje gramatických a syntaktických chyb více (záměny i/y, nesprávný zápis českých slov, chybné vazby), úroveň stylistiky klesá, na některých místech je pak dokonce zcela porušena syntax (neúplné věty, např. str. 89 - zřejmě důsledek nedokončených redakčních zásahů,...). S ohledem na skutečnost, že čeština není autorovým mateřským jazykem, je jistě žádoucí určitá ohleduplnost a shovívavost. Pokud však student dokázal zajistit slušnou jazykovou úroveň v první části práce, není jasné, proč nepostupoval stejně pečlivě v celém textu.

V dobře sestaveném obsahu předkládá tato magisterská práce vcelku zajímavé a konzistentní **schéma**, jímž se autor rozhodl zvolenou tematiku uchopit. Další studium textu přivádí čtenáře k cenným pasážím, ale odhaluje také několik vážných slabín.

Z *Úvodu* se čtenář sice dozví, že hudba je integrální součástí všech náboženství, a nalezne zde i rozlišení duchovní a liturgické hudby, ohledně **záměru práce** se však dočte jen tolik, že „práce má pojednávat o liturgické hudbě křesťanského Východu“. **O metodě**, jakou chce autor postupovat k naplnění svého záměru, se nedočte nic. *Závěrečné Resumé* k tomu dodá alespoň tolik, že „cílem práce bylo seznámit čtenáře s byzantským liturgickým zpěvem a s ... významem, který má při utváření bohoslužby“. *Závěr* práce pak logicky postrádá jasný

výchozí bod studia, k němuž by se mohl vrátit, a nepřináší proto ani očekávané shrnutí a vyhodnocení celé vykonané studijní práce. Předkládá jistě řadu cenných teologických myšlenek, ty však nejsou v pravém slova smyslu ovocem předchozích kapitol.

Kapitoly pojednávající obecně o vývoji zpěvu a hudby (1.) a o kořenech a vývoji zpěvu a hudby v židovsko-křesťanské liturgické tradici (2.) považuje oponent za vydařené, neboť shrnují cenné poznatky ze sekundárních pramenů a umožňují nahlížet křesťanský liturgický zpěv v relevantním kontextu.

Kapitola o liturgickém zpěvu (3.) předkládá čtenáři stručný a užitečný přehled či slovníček základních typů liturgického zpěvu. Vzhledem k tomu, že se takový přehled již nachází v běžných příručkách a vzhledem k tomu, že ho autor tlumočí bez jakéhokoliv vlastního shrnutí, které by hrálo významnější roli v postupu jeho práce, pochybuje oponent o smyslu jeho zařazení do textu, nebo alespoň o jeho zařazení v takovém rozsahu (7 stran).

Kapitola věnovaná charakteristickým vlastnostem byzantského liturgického zpěvu (4.) začíná slibně odstavcem o byzantském chápání bohoslužby. Autorovi se, bohužel, nepodařilo překročit rámec popularizačních popisů – neorganicky míchá základní teologické výpovědi o liturgii (platné samozřejmě na Východě i na Západě) s postřehy o odlišných historických, filozofických a symbolických východiscích a syntézách. Zbytek kapitoly provází stejný problém jako již zmíněnou kapitolu 3.

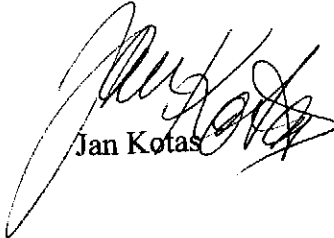
Kapitoly věnované konkrétně liturgii sv. Jana Zlatoústého (5. a 6.) přinášejí řadu cenných informací a vysvětlení o textech a rituální funkci jednotlivých liturgických zpěvů. Zároveň se však v některých pasážích příliš vzdalují od tématu práce (např. výklady o autorství liturgie Jana Zlatoústého, rozsáhlé pojednání o slovanských překladech a o povolení slovanské liturgie) nebo upadají do literárního druhu liturgicko-spirituálního komentáře (především v průběhu kap. 6.).

Jednotlivé kapitoly postrádají krátká uvedení a závěry, které by čtenáři představily smysl a přínos jednotlivých kroků práce, umožnily mu dobře sledovat hlavní linii autorova studijního úsilí a postupně organicky zařazovaly shromážděné poznatky.

Celkově oponent soudí, že práci je možné zhodnotit jako pokus o smysluplnou kompilaci materiálů týkajících se liturgického zpěvu v byzantsko-slovanské tradici. Autor nashromáždil poměrně obsáhlý a cenný materiál, k práci však přistoupil bez jakékoliv specifické otázky či specifického kompilačního záměru, což se ukazuje jako vážný nedostatek celého projektu. Student na jedné straně do jisté míry prokázal, že si během studia osvojil určité základní dovednosti, znalosti a orientaci v oboru, na druhé straně v rámci své magisterské diplomové práce se mu příliš nepodařilo zapojit vše organicky tak, aby jeho úsilí přineslo kvalitní výsledek.

Práci k obhajobě doporučuji jen s vážnými výhradami. Pokud student u samotné obhajoby práce prokáže dostatečnou odbornou kvalifikaci, navrhuji známku 3.

V Praze, dne 18. ledna 2009


Jan Kotas